

Ikkje kle nynorsken i korsett!

Språkrådet har sett ned ei nemnd som skal utforme ei enkel, tydeleg og stram nynorskrettskriving. Telemark mållag ønskjer arbeidet velkommen, men håpar ikkje norma blir så stram at enkelte av oss får pustevanskar. Det er ingen løyndom at nynorsk er under sterkt press på Austlandet. Difor vil det neppe vera klokt å signalisere at ein fjernar seg frå austlandske drag i rettskrivinga.

Da normeringsarbeidet tok til i 2001, var formålet hovudsakleg å gjennomføre ei norm for både bokmål og nynorsk på eige grunnlag, utan mål om tilnærming mellom språka. Fullendinga av dette arbeidet må sjå på den nynorske skriftradisjonen heilskapleg og ta omsyn til korleis nynorsken skal bygge på dialektane over heile landet. At former som kan heimfestast til austlandsområdet også har vori rekna for tilnærmingformer, gjer dei ikkje mindre nynorske. Former som kløyvd infinitiv (vaka og vente, som i tittelen i eit dikt av Aslaug Vaa) og i-ending i perfektum partisipp av sterke verb (skrivi) har vori fastsett norm så lenge det har eksistert ei offisiell nynorsk rettskriving – altså før tilnærmingstanken slo gjennom. Dette er døme på former som var foreslått å ta ut i forrige runde. Vi argumenterer mot dette ut frå omsyn til skriftradisjon (1), pedagogiske føremål (2) og tydeleg og enkel utforming av norma (3).

1. Kløyvd infinitiv og i-ending i perfektum partisipp er mykje brukte. Forfattarar som Arne Garborg, Olav Duun, Tarjei Vesaas, Tor Jonsson, Aslaug Vaa, Sigmund Løvåsen er blant dei som har nytta kløyvd infinitiv. Og avisa Hallingdølen har kløyvd infinitiv som redaksjonell hovudnorm. I-ending i perfektum partisipp har vori hovudform sia 1938, og det ville vera oppsiktsvekkande om ein fjernar noko som har vori hovudform i over eit halvt hundreår! ”Markerte former”, meiner nokon og omtalar former som har vori godt synlege i den nynorske skriftradisjonen frå byrjinga og fram til i dag.

2. Når ein skal lære nynorsk, er skriftlege førebilete avgjerande! Mange av dei fremste forfattarane våre har nytta formene vi omtalar og har tent som gode døme for mønstergyldig nynorsk i pedagogisk samanheng. Det er viktig at ei ny rettskriving ikkje gjer den rike nynorskklitteraturen framand for dei som skal lære språket.

Digitale hjelpemiddel og retteprogram spelar også ei pedagogisk rolle. Det blir hevda at bare nokon skal følgje norma, andre får skrive som dei vil. I den digitale verda vil kva som er innafor og utafør norma ha avgjerande følgjer.

3. Kva er enkelt og tydeleg? Valfridom knytt til systemvariasjon er noko anna enn alternativ knytt til einskildord. Nynorsk skal ha breitt talemålsgrunnlag med geografisk spreiding. Formene vi nemner, er utbreidd på store delar av Austlandet og i Trøndelag, og vi hevdar at systemvariasjon som dette ikkje er til hinder for ei tydeleg og enklare norm. Nynorsken har opplevd både oppgang, nedgang og stabilitet med rettskrivinga slik som ho er – det er grunn til å tru at andre årsaker enn normval kan ha spelt ei rolle.

Rettskrivingsnemnda har uttalt at ein ikkje treng å frykte endringane fordi ingen er lovpålagt å følgje ei rettskrivingsnorm. Det er tildekking av verknaden ei fastsett norm har hos brukarar

generelt, og særleg hos andre normaktørar som redaksjonar o.l som forsterkar norma. Dei operative normene er som oftast smalare enn fastsett norm, ikkje omvendt. Det er synd nemnda såleis avviser engasjementet hos nynorskbrukarar som vil uttrykke seg på språket sitt utan å møte altfor mykje motstand – i same vending som dei inviterer til ein open og inkluderande prosess.

Årsmøtet i Telemark mållag